

נהמרת יצחק

בסייעתא דשמיא | תולדות תשפ"ג | גליון מס' 170

ואלה תולדת יצחק, (כ"ה י"ט).

הנה מצינו שחז"ל דרשו שהיכא דכתיב 'אלה' פוסל את הראשונים, והיכא דכתיב 'ואלה' מוסיף על הראשונים, אם כן הא דכתיב כאן **ואלה תולדת יצחק**,

<<<

ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו.

א

כי ציד בפיו, תרגם אונקלוס ארי מצדיה הוה אכיל, פירוש שהיה (יצחק) אוכל מצידו של עשיו, וכן הביא רש"י תרגומו של אונקלוס.

והנה הא שיצחק היה אוכל מה שעשיו הכין עבורו, צריך ביאור, דהנה אמרו חז"ל שהאבות קיימו את התורה אף לפני שניתנה, ואם כן בוודאי לא היה יצחק אוכל רק דבר שנשחט כהלכה, ולפי זה קשה איך אכל יצחק משחיתו של עשיו, דלכאורה אינו נאמן על השחיתה, דהרי אמרו חז"ל (עיין קידושין י"ח), דעשיו ישראל מומר היה, ושחיתת מומר פסולה.

והנה היה אפשר לומר שהיה מומר לתיאבון, ובמומר לתיאבון הרי מבואר בשולחן ערוך (יורה דעה סימן ב' סעיף ה'), שמותר לאכול משחיתו בדיעבד, אכן אין זה אלא לפי דעת רוב הראשונים, אבל לפי דעת הרמב"ם גם שחיתת מומר לתיאבון צריכה בדיקת הסכין, לפחות אחר השחיתה.

וכן אם היה אוכל נבילות לתיאבון, דאז לפי כל הדעות צריך בדיקת הסכין, ובפשטות היה עשיו גם אוכל נבילות לתיאבון, ודוחק לומר שכל פעם לפני שיצחק אכל משחיתו של עשיו, בדק סכינו.

ועוד קשה דעיין בבא בתרא (ט"ז), דאיתא שם אמר ר' יוחנן חמשה עבירות עבר עשיו באותו יום (כשמת אברהם), בא על נערה המאורסה, הרג את הנפש, וכפר בעיקה, וכפר בתחיית המתים, ושט את הבכורה, עיין שם, ולכאורה בזה נחשב כבר כמומר להכעיס, (שהרי כפר בעיקר), ששחיתו פסולה לגמרי, כמבואר בשולחן ערוך שם.

ואף אם נאמר שלא נחשב כמומר רק מאותו יום ואילך¹, (וכמו שהבטיח הקב"ה לאברהם **תקבר בשיבה טובה**), מכל מקום מצינו שיצחק אחר ארבעים ושמונה שנים עדיין ביקש מעשיו שילך וישחוט עבורו, וכדכתיב **ויהי כי זקן יצחק וכו' ויקרא את עשו בנו הגדל ויאמר אליו וכו' ועתה שא נא כליך תליך וקשתך וצא השדה וצודה לי צידה: ועשה לי מטעמים וגו'.**

והנה מבואר דבעת ההיא שיצחק היה בן מאה עשרים ושלוש שנה, עדיין שלח את עשיו להביא לו אוכל ולהכינו בשבילו, הרי שיצחק סמך על עשיו שישחוט עבורו, ולא חשש לשחיתת מומר, וכמבואר ברש"י ד"ה **שא נא**, וזה לשונו, לשון השחזה, כאותה ששנינו אין משחזין את הסכין וכו' חדד סכינך ושחוט יפה שלא תאכילני נבלה, ע"כ, הרי שסמך על שחיתו.

וכן עיין בבעל הטורים אהא דכתיב **וצודה לי צידה**, וזה לשונו, **צידה** כתיב, ה"א יתירה (שהיה צריך לומר ציד חסר ה"א), שלמדו חמישה הלכות שחיתה וכו', ע"כ, והיינו שלמדו החמשה דברים הפוסלים את השחיתה בהלכה למשה מסיני, שהם, שהיה, דרסה, חלדה, הגרמה, עיקוה, הרי שיצחק הקפיד על הלכות שחיתה, וציוה לעשיו שישחוט כהוגן, וסמך

(1) ועי' במושב זקנים הובא לקמן.

על שחיתת עשיו, וצריך ביאור איך סמך על שחיתו, הא הוה שחיתת מומר, כנזכר.

ובאמת היה אי אפשר לסמוך על עשיו וכדכתיב **וילך עשיו** משמע שהלך מיד בלי להשחזי את הסכין, ועוד כתיב **לצוד ציד להביא**, וציד כתיב חסר ה"א, והיינו שלא חשש על החמישה דברים הנזכרים.

וכעין זה הקשה במושב זקנים לבעלי התוספות, וזה לשונם, **שא נא כליך**, תימה דהא אמרינן בפרק קמא דחולין (ה), דמשומד לעבודה זרה מותר לאכול משחיתו (אליבא דרב ענן), ומוכיח מאחאב ויהושפט, תיפוק ליה מיצחק, דהכא אכל משחיתו של עשו, ויש לומר דלא אכל משחיתו של עשו, ולכן נזדמן לו יעקב בפעם הזאת, שאין הקב"ה מביא תקלה לצדיקים, ואם תאמר הא דכתיב **כי ציד בפיו** משמע שהיה רגיל לאכול משחיתו, ויש לומר דזה היה קודם שנשתמד, אורלייני"ש, ואני הכותב מקשה עדיין למה לא הוכיח מכאן שמותר, שנהי נמי שלא אכל, מכל מקום בדעת יצחק היה לאכול, אילולי שבא יעקב שהקדים, ונוכל לתרץ שיצחק לא הכיר עשו שהיה רשע, ע"כ.

ומשמע שבעלי התוספות נקטו שבאמת מיום שנשתמד עשיו לא אכל יצחק משחיתו, ואף שלא הכיר בו שהיה רשע, מכל מקום הקב"ה שמרו שלא יבוא לידי תקלה².

אכן דבר זה לא הזכר בשאר ראשונים, ובפשטות משמע שיצחק אכל מציד עשיו, וצריך ביאור איך אכל הרי הוה שחיתת מומר, וצריך ביאור.

ב

והנראה בזה בהקדם מה שיש לבאר לגבי הפסול של שחיתת מומר להכעיס, דלכאורה מצינו בזה מחלוקת רש"י ותוספות בריש חולין, דעיין חולין (ג), אהא דאמר רבא שמומר אוכל נבילות לתיאבון, בודק ישראל כשר הסכין ונותן לו, ומותר לאכול משחיתו, ועיין רש"י שם ד"ה חוץ מחש"ו וכו', וזה לשונו בתוך דבריו, ודוקא אוכל לתיאבון, אבל להכעיס, אפילו נמצאת סכיני יפה, לא, דמועד לנבל בכונה בידים, ע"כ, ומבואר דסבירא ליה שכל איסור שחיתו אינו אלא משום חשש שמא יקלקל.

אכן עיין בתוספות שם ד"ה קסבר כותים גרי אריות הן, וזה לשונו, ושחיתתן פסולה, כמו של עובדי כוכבים, **מוזבחת** מה שאתה זוכה אתה אוכל, כלומר אותו שהוא בר זביחה, לאפוקי עובד כוכבים ואוכל נבלות להכעיס, ע"כ³, הרי אין זה רק חשש בעלמא, אלא פסול מן התורה, דיליף מדכתיב **וזבחת**.

והנה בדעת הרמב"ם צריך ביאור, דעיין מה שכתב בהלכות שחיתה (פרק ד' הלכה ט"ז), וזה לשונו, אלו הצדוקין והבייתוסין ותלמידיהן וכל הטועים אחריהן שאינן מאמינים בתורה שבעל פה שחיתתן אסורה, ואם

(2) וי"ל שזה היה ע"י רבקה מה ששלחה את יעקב, וכמו עובדא דרשב"ם ור"ת, עי' הגה' מרדכי סוף פ"ק דעירובין, ודו"ק.

(3) וכ"ה ברא"ש שם סי' ז'.

שחטו בפנינו הרי זו מותרת, שאין איסור שחיטתן אלא שמא יקלקלו והם אינן מאמינין בתורת השחיטה לפיכך אינן נאמנין לומר לא קלקלנו, ע"כ.

ומשמע דסבירא ליה כדעת רש"י, שפסול שחיטת מומר (צדוקים ובייתוסים), הוא משום גזירה שמא יקלקל בשחיטתו.

אכן צריך ביאור דלפני זה (הלכה י"א), כתב, וזה לשונו, עכו"ם ששחט, אף על פי ששחט בפני ישראל בסכין יפה, ואפילו היה קטן שחיטתו נבלה, ולוקה על אכילתה מן התורה, שנאמר **וקרא לך ואכלת מזבחך**, מאחר שהזהיר שמא יאכל מזבחך, אתה למד שזבחו אסור, ואינו דומה לישראל שאינו יודע הלכות שחיטה, ע"כ.

ומבואר ששחיטת עכו"ם היא נבילה, ועיין עוד מה שכתב (הלכה י"ב), וזה לשונו, וגדר גדול גדרו בדבר שאפילו עכו"ם שאינו עובד עבודה זרה שחיטתו נבלה, ע"כ.

ועיין עוד מה שכתב (הלכה י"ד), וזה לשונו, ואם היה מומר לעבודה זרה, או מחלל שבת בפרהסיא, או אפיקורוס והוא הכופר בתורה ובמשה רבינו, כמו שביארנו בהלכות תשובה, הרי הוא כעכו"ם, ושחיטתו נבלה, ע"כ. ומבואר שפסול מומר הוא כפסול עכו"ם, שזה פסול בעצם השחיטה, והוא כנבילה, ואינו רק גזירה שמא יקלקל, וצריך ביאור.

ולכאורה היה צריך לחלק בין מומר לעבודה זרה ומחלל שבת בפרהסיא וכו', לצדוקים ובייתוסים, שאין הם נחשבים כמומרים, אך צריך ביאור מה החילוק.

ועיין בלחם משנה שהקשה ממה שכתב הרמב"ם או אפיקורוס והוא הכופר בתורת ובמשה רבינו כמו שביארנו בהלכות תשובה, וזה לשונו, קשה דבהלכות תשובה לא מנה האפיקורוס הכופר בתורת ה', שמנה חמשה מינים, וכופר בתורה מנאו בפני עצמו, שאמר שלשה הם הכופרים וכו', ואיך כתב כאן או אפיקורוס והוא הכופר בתורה, עוד קשה שנראה מלשונו דדוקא כופר בתורה שבכתב הרי הוא כעכו"ם ושחיטתו נבילה, אפילו אחרים עומדים על גביו, שכך כתב הרי הוא כעכו"ם, אבל כופר בתורה שבעל פה כצדוק ובייתוס אם אחרים עומדים על גביו מותר, ואמאי הא מנה בהלכות תשובה הכופרים שלשה כופר בתורה שבכתב וכופר בתורה שבעל פה, ואף על פי שיש חילוק, מכל מקום מאין מצא חילוק זה לענין שחיטה, וצ"ע, ע"כ.

וביאור דבריו הוא, דעיין מה שכתב הרמב"ם בהלכות תשובה, (פרק ג' הלכה ח'), וזה לשונו, שלשה הן הכופרים בתורה: האומר שאין התורה מעם ה' אפילו פסוק אחד אפילו תיבה אחת אם אמר משה אמרו מפי עצמו הרי זה כופר בתורה, וכן הכופר בפרושה והוא תורה שבעל פה והמכחיש מגידה כגון צדוק ובייתוס, והאומר וכו' כל אחד משלשה אלו כופר בתורה, ע"כ, הרי דהצדוקים והבייתוסים הם בכלל הכופרים בתורה, ואם כן איך חישב אותם בהלכות שחיטה בפני עצמם, ועוד עיין שם מה שכתב ששלושה הם האפיקורסים וכו', ומשמע שכופר בתורה הוא בכלל אפיקורוס, וצריך ביאור.

והנה עוד צריך ביאור מה שכתב ששחיטת עכו"ם הינה נבילה, ממה שכתב הרמב"ם בהלכות שאר אבות הטומאה (פרק ב' הלכה י'), דשחיטת עכו"ם אינה מטמאה מן התורה אלא מדרבנן, ואינו עושה נבילה אלא מדרבנן, ולכאורה צריך ביאור דאם היא אסורה באכילה ולוקה על אכילתה, אם כן הרי היא נבילה מן התורה, וצריך ביאור.

ג

והנה עיין ברמב"ם בספר המצוות (מצוות עשה קמ"ו), וזה לשונו, היא שצונו לשחוט בהמה חיה ועוף ואחר יאכל בשרן ושלא יהיה להן התר אלא בשחיטה לבד, והוא אמרו יתעלה **וזבחת מבקרך ומצאנך כאשר צויתך** וכו', ע"כ, ומשמע שיש מצוה מן התורה לשחוט, וכן משמע בריש הלכות שחיטה (פרק א' הלכה א'), וזה לשונו, מצוות עשה שישחוט מי שירצה לאכול בשר בהמה חיה ועוף ואחר כך יאכל שנאמר **וזבחת מבקרך ומצאנך**, ע"כ, הרי מבואר דסבירא ליה להרמב"ם שיש מצוה לשחוט.

אכן עיין בהשגות הראב"ד למנין המצוות להרמב"ם, (בריש היד החזקה), שחלק על זה, וזה לשונו, לשחוט בהמה חיה ועוף ואחר כך יאכל בשרן. א"א, זה אין לו טעם, ואולי לאו הבא מכלל עשה עשה, ע"כ, וכן עיין מה שכתב הרמב"ן בספר המצוות (סוף השורש הראשון, בתשובה השניה), שאין מצוה כמו שחיטה⁴.

אכן צריך ביאור למה חלקו עליו, דהרי הרמב"ם הביא פסוק על זה דכתיב **וזבחת ואכלת**, ומאי עבדי ביה בהן קרא.

(4) אכן צ"ב שלא הזכיר מזה במצוה קמ"ו.

פרפראות/המשך

יצחק, ומבחינת שזה קם זה נופל¹.

ובאופן אחר נראה לבאר דעיין רש"י **אברהם הוליד את יצחק**, וזה לשונו, לפי שהיו ליצני הדור אומרים מאבימלך נתעברה שרה וכו' צר קלסתר פניו של יצחק דומה לאברהם וכו' הרי עדות יש שאברהם הוליד את יצחק, ע"כ.

והנה מי הם הליצני הדור, עיין בספורנו לעיל פרשת וירא, שביאר שזה היה ישמעאל, וזה לשונו שם, **ותרא שרה את בן הגר המצרית אשר ילדה לאברהם מצחק**, מלעיג על המשתה שנעשה בבית אברהם, כאמרו שנתעברה מאבימלך, והטעם שלא קרה זה בעת לידת יצחק, כי ישמעאל שמע כזאת אחר כך מליצני הדור, ואם באולי בעת הלידה היה מצחק, לא הרגישה בו שרה שהיתה אז טרודה, ע"כ.

(1) ואע"ג דנאמר לגבי יעקב ועשיו, ה"ה ישמעאל, דהלוא עשיו חתנו של ישמעאל, וכמו שכתב הפייט כלה שער וחותרו.

הרי זה מוסיף על הראשונים, וצריך ביאור מה מוסיף על הראשונים איכא הכא. ובפשטות היה אפשר לומר שהפסוק כאן הוא המשך ממה שכתוב בסוף פרשת חיי שרה ששם כתוב **ויסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה** וגו', וקחשיב תולדות אברהם ממנה, ואחר כך כתיב **ואלה תלדת ישמעאל** וגו', וממשיך לכתוב שאר תולדות אברהם, שהם בני ישמעאל, ועל זה מוסיף כאן **ואלה תולדת יצחק** וגו', שגם הוא מבני אברהם.

אכן כאן מוסיף **אברהם הוליד את יצחק** שמיצחק יצא עיקר תולדותיו של אברהם, ודו"ק.

ועוד נראה לפרש, דעיין בבעל הטורים סוף פרשת חיי שרה, וזה לשונו, **על פני כל אחיו נפל**, וסמך ליה **ואלה תולדות יצחק**, לומר כשיפול ישמעאל באחרית הימים אזי יצמח בן דוד שהוא מתולדות יצחק, ע"כ.

ואפשר שזה מה שמוסיף כאן **ואלה**, שכשישמעאל יפול אז יקום **תולדת**

ובזה מיושב גם קושיית הלחם משנה, ואדרבה מדויק מאוד מה שכתב, דהרי הכופר בשניהם הוא בכלל הנך שלושה אפיקורוסים, (הוא הדומה לעכו"ם), מה שאין כן כופר בתורה לחוד, ודו"ק.

והעולה מזה הוא דפליגי הראשונים באיסור שחיטת מומר להכעיס, דלפי דעת התוספות והרא"ש (והראב"ד והרמב"ן), הוא איסור בעצם, די שילפוטא מדכתיב **והבחת**, מה שאין כן לפי הרמב"ם (ורש"י), הוא רק איסור צדדי שלא יבוא לאכול אצלו, אבל בעצם יש כאן שחיטה, ודו"ק.

ד

ולפי הנזכר אפשר לבאר הא דיצחק רצה לאכול משחיטתו של עשיו, די ש לומר דלדעת התוספות שחיטת מומר אסורה בעצם, יש לומר שמפרש כשיטתיה, ומשום הכי כתבו (במושג זקנים), שבאמת יצחק לא אכל מצידו של עשיו, ומה שמצינו שאכל היה רק לפני שנעשה מומר להכעיס, דהרי **כי ציד בפיו** לא כתיב אלא לפני מכירת הבכורה.

אכן בדעת הרמב"ם ורש"י, יש לומר דשפיר אכל כל הזמן משחיטתו, ולא היה חשש איסור, אף שזה שחיטת מומר, וזה על פי מה ששמעתי מהגרמ"ש בשם הגרי"ז זצ"ל, שביאר דלפני מתן תורה היה אפשר לפסוק הלכה על פי רוח טהרה שהיה על הדבר, שאם היה רוח טהרה על הבשר מותר לו לאכול את הבשר, ורק ממתן תורה ואילך, אין פוסקים לפי רוח טהרה⁶.

והשתא דנקטינן שאיסור שחיטת מומר אינו אלא איסור צדדי, אם כן שפיר שייך היתר שחיטה היכא שלא קלקל למעשה בשחיטתו, ואם הכיר יצחק ששורה על הבשר רוח טהרה, ופשוט דראיה זו שייכא אפילו בסומא, אז שפיר מותר לאכול, על כל פנים לפני מתן תורה, ודו"ק.

6) ובעצם כן מבואר בנפה"ח (סוף ש"א פכ"ב), עיי"ש, ועי' מש"כ עוד בזה באורך במק"א.

ובהכרח צריך לומר שסבירא ליה דאתא למילתא אחריתי, וכמו שכתבו התוספות, דעיין בתוספות חולין (ג:), דיליף מהכא שרק מי שהוא בר זביחה יכול לשחוט, ולאפוקי עכו"ם ומומה, עיין שם, והיינו דנקטי דהא דכתוב בתורה **והבחת** בא ללמד איסור ולא בא למצוה.

והנה לפי זה יוצא שהרמב"ם דנקט דהא דכתיב **והבחת** בא למצוה, ואין כאן שום מיעוט למעט שחיטת עכו"ם ומומה, ואם כן שחיטת עכו"ם שחיטה היא, ודו"ק.

אכן מה שאסורה באכילה, הוא משום שיש פסוק נוסף **שוקרא לך ואכלת מזבחו**, שיש אזהרה לא לאכול משחיטת עכו"ם⁵, ודו"ק.

והשתא אתי שפיר מה שכתב בהלכות שאר אבות הטומאה דשחיטת עכו"ם אינה נבילה, דעצם השחיטה היא שחיטה כשירה, דהרי אין כאן מיעוט למעט שחיטת עכו"ם, ואדרבה הא כתיב **ואכלת מזבחו**, הרי שהתורה קוראו זבח, רק יש איסור צדדי של אכילה משחיטת עכו"ם, והוא איסור **ואכלת מזבחו**, ודו"ק.

והנה על איסור זה של **ואכלת מזבחו**, גדר גדול גדרו שגם מומר מסוים נכלל באיסור זה, ואפשר לומר שרק מומר שדומה לעכו"ם, כגון מומר לעבודה זרה, והמחלל שבת בפרהסיא והכופר בתורה ובמשה רבינו, רק מומרים כאלו, שהם יותר דומים לעכו"ם, נכללים באיסור זה, אבל אי אין המומר דומה ממש לעכו"ם, אף שהוא מומר להכעיס, יש לומר שאינו נכלל באיסור זה, ודו"ק.

ולפי זה אתי שפיר מה שכתב ששחיטת צדוקים והבייתוסים אסורה משום גזירה שמא לא ישחטו כהוגן, אף שהם מומרים להכעיס, מכל מקום אינם כעכו"ם, דאינם כופרים בתורה גם שבכתב, אלא בתורה שבעל פה לחוד, דהרי הם מאמינים בתורה שבכתב, ומה שכתב הרמב"ם כמו שביארנו בהלכות תשובה, בא ללמד ונמצא למד, שמה שכתב שם אפיקורוס הוא המכחיש נבואות של משה רבינו, פירוש שכופר בשניהם גם בתורה שכתב וגם בתורה שבעל פה, דאי לאו הכי אינו דומה לעכו"ם, אף שהוא כופר בתורה שבעל פה, ודו"ק.

5) ועי' מש"כ הגר"ח, הובא בחידושי מרן רי"ז הלוי במכתבים (מכתב מיום ח"י אדר תער"ב), ששחיטת עכו"ם אינה שחיטה המתרת באכילה, עיי"ש.

פרפראות/המשך

תולדת יצחק, שצריך להדגיש ולהוסיף שאברהם הוליד את יצחק, ולא כטענת ישמעאל, ודו"ק.

ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו כי עקרה היא, (כ"ה כ"א).

איתא במדרש רבה כאן (ס"ג ה'), **ויעתר יצחק אל ה'** וכו' רבי יוחנן אמר ששפך תפילות בעושה, ע"כ, ולכאורה מפרש לשון **ויעתר** מלשון עשירות, וכמו **נעתרות נשיקות שונא**, ועושר מלשון עותרא, והיינו שיצחק התפלל על עשירות.

אכן צריך ביאור המשך הפסוק דכתיב **כי עקרה היא**, איזה נתינת טעם הוא, שמפני שרפקה עקרה, התפלל יצחק על עשירות.

ונראה לבאר על פי הא דאיתא בנדה (ל"א:), ואמר ר' יצחק דבי רבי אמי, בא זכר בעולם בא ככרו בידו, זכר זה כר (פירוש מנחה), דכתיב **ויכרה להם כירה גדולה**, נקבה אין עמה כלום, נקבה נקייה באה, עד דאמרה מזוני לא יהבי לה וכו', עיין שם.

אכן צריך ביאור, דלפי זה שליצני הדור שהיו אומרים מאבימלך נתעברה שרה, היה מה שישמעאל אמר בים הגמל את יצחק, אם כן מה הצורך להזכירו עכשיו אחר מיתת אברהם, שזה היה הרבה שנים (73) אחר כך, ובפרט שמצינו שישמעאל עשה תשובה, כמבואר ברש"י בפרשת חיי שרה.

ונראה כמו שנתבאר² דאף שישמעאל עשה תשובה, מכל מקום אחר שמת אברהם חזר לסורו, וכמבואר ברש"י סוף פרשת חיי שרה, וזה לשונו, **על פני כל אחיו נפל**, כאן הוא אומר לשון נפילה, ולהלן אומר **על פני כל אחיו ישכון**, עד שלא מת אברהם ישכון, משמת אברהם נפל, ע"כ, והנה מן הסתם אם חזר לסורו, חזר גם לליצנותו הראשונה, לומר שמאבימלך נתעברה שרה, ומשום הכי מדגיש כאן שוב שאברהם הוליד את יצחק.

ולפי זה שפיר מבואר הסמיכות של **על פני כל אחיו נפל**, לואלה תולדת יצחק, דקא משמע לן שמכיון שישמעאל חזר לסורו, מפני זה צריך לומר שוב ואלה

2) עי' ליקוטי נ"י פר' חיי שרה.

לכל הפחות כמו עבירה אחת, הרי לא היה חושב על המיתה שעל ידה, אך מכיון שאמר **הנה אנכי הולך למות**, בהכרח שלא החשיב את העבודה, ומשום הכי פירש ממנה מפני חשש מיתה לחוד, ודו"ק.

ויבא לו יין וישת, (כ"ז כ"ה).

הנה טעמי המקרא בתיבות **לו** הוא מירכא כפולה, שזה תרי טעמי, ואיתא בספרים⁴, דהיכא שיש שני טעמים, מרמז שכתוב כאן שני דברים, וצריך ביאור מה הם.

הנה כתיב **ותתן (רבקה) את המטעמים ואת הלחם אשר עשתה ביד יעקב בנה**, ולכאורה צריך ביאור אמאי נתנה לו לחם, הא יצחק לא ביקש לחם כלל רק מטעמים, ויש לומר דהרי אמרו חז"ל שותו לילה ליל פסח היה, ואם כן היה יצחק צריך יין לקידוש ולארבע כוסות, אכן כנראה לא היה לו יין בביתו, ואפשר שמכיון שעשיו מומר היה, אם כן כל יין שהיה בביתו היה נפסל משום חשש יין נסך.

והנה איתא בפסחים (ק"ו), וכן נפסק להלכה, דמי שאין לו יין מקדש על הפת, והרי ליל פסח היה, ומשום הכי יש לומר שרבקה נתנה ליעקב לחם, כדי שיהא ליצחק לחם לקדש עליו.

והנה איתא במדרש (ילקוט שמעוני כאן), **ויבא לו יין**, מהיכן היה (פירוש מהיכן היה לו ליעקב יין), וכתיב **ותתן את המטעמים** (פירוש דכתיב לעיל מיניה **ותתן (רבקה) את המטעמים ואת הלחם אשר עשתה**, ולא הזכיר שם יין), מיכאל הביא לו מן עדן, ע"כ.

ומבואר שבסוף הגיע ליצחק יין ממש, ולא הוצרך לקדש על הלחם, ואף על גב שלא היה יין ראוי לקידוש בביתו, מכל מקום מיכאל הביא יין מעדן.

ולכאורה יש לומר שזה התרי טעמי **בויבא לו**, שהיו שתי הבאות, פירוש **ויבא מיכאל לו** ליעקב, ועוד **ויבא לו** יעקב ליצחק **וישת**.

ונראה שגם זה מדויק בפסוק שלא הוזכר בקרא כלל שיצחק אכל את הלחם, רק שאכל מציד בנו, שזה הבשר, ודו"ק.

ונראה שמה שנתבאר שהיין היה לקידוש ולארבע כוסות, מרומז כבר במדרש שם, דהנה עיין בהמשך המדרש בילקוט שמעוני שם, וזה לשונו, אין אתה מוצא יין של ברכה אלא זה ושל אברהם, **ומלכי צדק מלך שלם** וגו', ע"כ, ומבואר שמה שהיה צריך יין היה לכוס של ברכה, וכנזכר, ודו"ק.

(4) עי' שעה"פ, ועי' מש"כ בליקוטי נ"י פר' שלח תשפ"א.

ומבואר שיש נפקא מינה בין זכר לנקבה, דזכר³ בא יחד עם עשירות, מה שאין כן נקבה באה חסרה - בלי עשירות.

והשתא יש לומר דוודאי כתוב כאן שיצחק התפלל על בנים, וכדכתיב **כי עקרה היא**, רק הודיע שהתפלל בפרטות שיהא לו בנים זכרים, ומשום הכי כתיב שהתפלל בלשון **ויעתה**, שהתפלל שיהיו לו בנים עם עשירות, והיינו שיהא לו בנים זכרים.

ולכאורה אין להקשות איך התפלל על שתי בקשות, חדא על בנים וחדא על עשירות, והרי אמרו חז"ל (עיין תענית ח:), שאין מתפללים על שני דברים כאחד, די ש' לומר כמבואר שם שהיה מעשה שהיה רעב ודבר, ואמר להם ר' שמואל בר נחמני שיתפללו על הרעב, דמאן דיהיב שובעא לחיי הוא דיהיב, עיין שם.

אם כן גם כאן ביצחק, יש לומר שהתפלל על עשירות, מפני שמאן דיהיב עושר למי שיש לו בנים הוא נותן, דהזכר הנוול הור זה שמביא את העושה, וכמבואר בר' חיים ויטאל דלפעמים אדם מקבל עשירות רק משום שנגזר עליו בניו שיהא להם עשירות, ודו"ק.

ורבקה אהבת את יעקב, (כ"ה כ"ח).

ולכאורה אינו מבואר בקרא הטעם אמאי **ורבקה אהבת את יעקב**, אף דבתחילת הפסוק כתיב הטעם אמאי **ויאהב יצחק את עשו**, ומפני שכי ציד בפיו. אכן נראה שפסוק זה הוא המשך של הפסוק שכתוב לפני זה, דכתיב **ויגדלו הנערים ויהי עשו איש ידע ציד איש שדה ויעקב איש תם ישב אהלים**, וכאן כתיב דיצחק אהב את עשיו בזה שהיה איש יודע ציד, ומפני **כי ציד** של עשיו היה **בפיו** של יצחק, ומוסיף **ורבקה אהבת את יעקב** מפני שהיה איש תם יושב אהלים.

ובביאור אמאי הייתה אהבת אותו מפני שהיה יושב אהלים, יש לומר על פי הא דאיתא בברכות (י"ז), נשים במאי קזכיין (לעולם הבא), ומבואר שם שעל ידי לימוד התורה של הבנים זוכות האמהות לעולם הבא, אם כן מבואר שפיר מפני **שיעקב איש תם יושב אהלים** משום הכי **ורבקה אהבת את יעקב**.

ויבז עשו את הבכרה, (כ"ה ל"ד).

ועיין רש"י שפירש, וזה לשונו, העיד הכתוב על רשעו שביזה עבודתו של מקום, ע"כ.

ולכאורה צריך ביאור היכן נרמז כאן בפרשה שעשיו ביזה את עבודתו של מקום, בזה שמכר את הבכורה ליעקב.

ואפשר לבאר, דהנה לפני זה כתיב **עשו הנה אנכי הולך למות ולמה זה לי בכרה**, ופירש רש"י וזה לשונו, אמר עשו, מה טיבה של עבודה זו, אמר לו כמה אזהרות ועונשין ומיתות תלוין בה וכו', אמר, אני הולך למות על ידה, אם כן מה חפץ לי בה, ע"כ.

והנה איתא באיתא בבבא בתרא (ט"ז), אמר רבי יוחנן חמש עבירות עבר אותו רשע באותו היום בא על נערה מאורסה והרג את הנפש וכפר בעיקר וכו', עיין שם, והנה על העבירות שם יש חיוב מיתה, אכן כשבא לחטוא בעבירות אלו, לא אמר לפני איך אני עושה דברים אלו הרי אנכי הולך למות עליהם, אלא מכיון שהיה לו רצון לחטוא, עשה את העבירות, ובהכרח דהנאת גופו של עכשיו היה יותר חשוב אצלו, ולא איכפת לו ממיתה כלל.

אם כן שפיר מבואר איך ביזה את עבודתו של מקום, דאם היה חשוב אצלו,

בן י"ג למוצאות

סימן טוב ומזל טוב יהא לנו ולכל ישראל

נשגד בזאת ברכת מזל טוב לידידנו

הרב הרשל יצחק מאיר דוטנברג שליט"א ומשפחתו הנכבדה

לדגל הכנס בנייהם היקדים

כבוד אברהם שמעון נ"ו וכבוד יעקב מתתיהו נ"ו

לעול תורה ומוצאות

ולכבוד הסיום של ששה סדרי משנה שנלמדו על ידם

יהי רצון שיגדלו ויעלו בתורה ומעשים טובים